

ДОСЛІДЖЕННЯ МОТИВАЦІЙНОГО КРИТЕРІЮ ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ

Канд. пед. наук, Павелків К. М.

Україна, м. Рівне, доцент кафедри іноземних мов Рівненського державного гуманітарного університету

DOI: https://doi.org/10.31435/rsglobal_sr/31102019/6752

ARTICLE INFO

Received 28 August 2019

Accepted 24 October 2019

Published 31 October 2019

KEYWORDS

professional training,
foreign language training,
future specialists of social
sphere,
motivation,
motivational criterion..

ABSTRACT

The article is aimed at covering the empirical research results of motivational criterion of foreign language training of future social sphere specialists. The research also grounds the necessity of taking into account motivational and axiological components of foreign language training in the process of implementing the content of student's professional training. The article explores prevailing types of motivation of young people in education and professional activity. The levels of personal, social, business orientation of future social sphere specialists are diagnosed in the research through analyzing selfish, prestigious, personal, communicative, altruistic, group, practical and cognitive motives. The correlation of external and internal motivation of the students under study is characterized. The conclusion of the research emphasizes on the need of taking into account learning motives and activity of future specialists through organization of purposeful conditions of foreign language training. These conditions include modern teaching methods and forms and are aimed at development of conscious business inner motivation of youth.

Citation: Павелків К. М. (2019) Doslidzhennia Motyvatsiinoho Kryteriiu Inshomovnoi Pidhotovky Maibutnix Fakhivtsiv Sotsialnoi Sfery. *Science Review*. 8(25). doi: 10.31435/rsglobal_sr/31102019/6752

Copyright: © 2019 Павелків К. М. This is an open-access article distributed under the terms of the **Creative Commons Attribution License (CC BY)**. The use, distribution or reproduction in other forums is permitted, provided the original author(s) or licensor are credited and that the original publication in this journal is cited, in accordance with accepted academic practice. No use, distribution or reproduction is permitted which does not comply with these terms.

Вступ. Мотиваційно-аксіологічний компонент іншомовної підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери визначає основні мотиваційні чинники, що спонукають студентів до вивчення іноземних мов, виходячи з їх майбутньої професійної діяльності в соціальній сфері. Актуальність дослідження мотивації студентської молоді у процесі професійної підготовки визначається емпірично доведеним впливом мотивації на результативність педагогічних процесів. Зокрема, у роботах Т.Алексеевої [1], В.Климчука і В.Горбунової [2], О.Мірошніченко [3], В. Семиченко [4] означено роль мотивації у навчальній діяльності, підкреслено її багаторівневий полікомпонентний характер, обґрунтовано вплив на формування компетентності майбутніх фахівців.

Водночас, у науковій літературі сьогодні мало представленими є результати емпіричних досліджень стану іншомовної підготовки майбутніх фахівців та ролі й специфіки мотивації у означеному процесі. Тому завданням нашої статті є емпіричне дослідження мотиваційного критерію іншомовної підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери та обґрунтування необхідності врахування мотиваційно-аксіологічного компоненту іншомовної підготовки у процесі реалізації змісту професійного навчання студентів.

Результати дослідження. Дослідження мотиваційного критерію іншомовної підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери здійснювалося із завданням вивчення мотиваційного комплексу особистості учасників експерименту; виявлення переважаючого типу мотивів у

навчанні та у професійній діяльності; діагностики рівня особистої, соціальної, ділової спрямованості особистості майбутніх фахівців соціальної сфери через аналіз егоїстичних, престижних, особистих, комунікативних, альтруїстичних, групових, практичних і пізнавальних мотивів. Задля досягнення означених цілей було використано методики: «Анкета вивчення мотивів навчальної діяльності майбутніх фахівців соціальної сфери» (авторська адаптація опитувальника М. Пірожкової), «Мотивація професійної діяльності» (методика К. Замфір в модифікації А. Реана). Участь у експериментальній роботі взяли 572 майбутні фахівці соціальної сфери – студенти I-IV курсів спеціальностей «Соціальна педагогіка», «Соціальна робота». З них: 253 студенти включено до експериментальних груп, 319 студентів – до контрольних груп. Поділ на контрольні й експериментальні групи здійснювався із забезпеченням умови рівнозначності досліджуваної якості – рівня іншомовної компетентності майбутніх фахівців соціальної сфери, що було перевірено методами математичної статистики. Спосіб формування вибіркової сукупності – суцільний гніздовий.

Охарактеризуємо одержані під час першого діагностичного зрізу результати дослідження.

Анкета вивчення мотивів навчальної діяльності майбутніх фахівців соціальної сфери представлена у вигляді 24 тверджень, побудованих як судження щодо причин професійного навчання (наприклад: «Навчаюся, бо хочу бути корисним іншим людям», «Навчаюся, бо мені цікаві таємниці суспільного життя», тощо). Респондент обирає твердження, що відповідають його переконанням, після чого здійснюється висновок про переважання певної групи мотивів. Результати діагностики представлено у таблиці 1.

Таблиця 1. Мотиви навчальної діяльності студентів

№	Типи мотивів	Експериментальні групи		Контрольні групи	
		Абсолютні величини	Відсоткові величини	Абсолютні величини	Відсоткові величини
1	Особисті	27	10,67	31	9,72
2	Особисті егоїстичні	51	20,16	65	20,38
3	Особисті престижні	48	18,97	58	18,18
<i>Всього по особистим мотивам</i>		<i>126</i>	<i>49,80</i>	<i>154</i>	<i>48,28</i>
4	Комунікативні	29	11,46	39	12,23
5	Альтруїстичні	14	5,53	17	5,33
6	Групові	32	12,65	42	13,17
<i>Всього по суспільним мотивам</i>		<i>75</i>	<i>29,64</i>	<i>98</i>	<i>30,72</i>
7	Практичні	29	11,46	35	10,97
8	Пізнавальні	23	9,09	32	10,03
<i>Всього по діловим мотивам</i>		<i>52</i>	<i>20,55</i>	<i>67</i>	<i>21,00</i>
<i>Загалом по вибірці</i>		<i>253</i>	<i>100</i>	<i>319</i>	<i>100</i>

Авторська розробка.

Методика передбачає виділення трьох провідних типів мотивації навчальної діяльності – особистої (підпорядкована прагненню власного благополуччя та самоствердження), суспільна (детермінована інтересами інших людей, об'єднань чи громад), ділова (визначена інтересом до діяльності й задоволенням від неї).

Узагальнення одержаних емпіричних даних свідчить про значне переважання кількості студентів із особистісним типом навчальної мотивації (49,80% досліджуваних у експериментальних групах, 48,28% – у контрольних групах). Варто зазначити, що у структурі особистої спрямованості мотивації майбутніх фахівців соціальної сфери найбільш проявленими є егоїстичні мотиви (20,16% і 20,38% респондентів експериментальних і контрольних груп відповідно). Егоїстичний тип спрямованості особистості відображає ставлення людини до інших як до засобів досягнення власних цілей, відсутність орієнтації на інтереси і потреби інших людей або соціальних груп. Одержані у результаті діагностики високі показники значущості особистих егоїстичних мотивів у процесі навчальної діяльності студентської молоді ставлять перед дослідниками і науково-педагогічними працівниками вищої школи дилему: будувати навчальний процес, виходячи з точки зору індивідуальної корисності та мотивації конкретних студентів чи обирати зміст освіти із урахуванням потреби трансформації егоїстичних мотивів у престижні (суспільні, ділові). Оскільки наше дослідження скероване на

вивчення іншомовної підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери, то ми вважаємо за доцільне обирати другий варіант. Професія соціального працівника ставить вимоги до мотиваційно-аксіологічної сфери особистості фахівців, у яких недопустимим є бачення іншої людини як засобу досягнення власного благополуччя. Тому набуває актуальності потреба організації процесу іншомовної підготовки, скерованого на підкреслення цінності кожного учасника комунікативної ситуації, врахування особливостей, мотивів і характеристик усіх комунікаторів для досягнення сталих конструктивних результатів взаємодії. Тому виявлена тенденція переважання особистої егоїстичної мотивації майбутніх фахівців соціальної сфери розглядається нами як виклик до необхідності зміни змісту навчання з урахуванням демократичних цінностей як детермінантів ефективної соціальної взаємодії.

Переважання суспільних мотивів у одержаних емпіричних даних спостерігається у 29,64% учасників експериментальних груп і 30,72% досліджуваних контрольних груп. З огляду на обрану професію у соціальній сфері, саме цей тип мотивації є найбільш конгруентним професійним вимогам до особистості фахівця. Однак, за шкалою альтруїстичних мотивів (див. табл. 1) в обох групах досліджуваних результати оцінювання становлять лише 5%. Тобто, лише незначна частина майбутніх фахівців соціальної сфери володіє системою ціннісних орієнтацій, в яких інтереси й благополуччя інших є більш вагомими за власні. Ми не вважаємо це проблемою з огляду на високий рівень емоційного вигорання фахівців соціальної сфери, за якого наявність особистої мотивації може бути більш значущою у контексті профілактики. Однак, це дозволяє нам сформулювати тенденцію щодо зниження ролі суспільних інтересів у особистості сучасної молоді, що є важливим враховувати у процесі професійної підготовки. Комунікативні та групові мотиви, представлені у суспільному типі спрямованості особистості можуть відображати психологічні особливості студентського віку як прагнення до спілкування з однодумцями, прийняття групою, тощо.

Найбільш значущою з огляду на проблему дослідження професійної підготовки майбутніх фахівців є діловий тип мотивації особистості, коли навчання студентів детермінується інтересом саме до навчальної діяльності і, на нашу думку, є бажаним саме з огляду на специфіку іншомовної підготовки. Визначений тип мотивації є провідним для 20,55% досліджуваних експериментальних груп і 21% респондентів контрольних груп. На нашу думку, поділ ділових мотивів на прасичні та пізнавальні може відображати різні сторони практичної і теоретичної іншомовної підготовки відповідно. Одержані результати діагностичного зрізу свідчать про потребу орієнтації іншомовної підготовки саме та забезпечення стійкості ділових мотивів через пошук таких форм і методів навчання, які будуть цікавими та захопливими для студентів.

Методика «Мотивація професійної діяльності» К. Замфір в модифікації А. Реана репрезентує 8 мотивів професійної діяльності, які досліджувані повинні оцінити за 5-ти бальною шкалою. Після обрахувань одержаних емпіричних показників, дослідник формулює висновок щодо мотиваційного комплексу особистості як співвідношення трьох видів мотивації: внутрішньої, зовнішньої позитивної і зовнішньої негативної. Результати висвітлено у таблиці 2.

Таблиця 2. Мотиви професійної діяльності студентів

№	Типи мотивів	Експериментальні групи		Контрольні групи	
		Абсолютні величини	Відсоткові величини	Абсолютні величини	Відсоткові величини
1	Внутрішні	58	22,92	73	22,88
2	Зовнішні позитивні	113	44,66	138	43,26
3	Зовнішні негативні	82	32,41	108	33,86
Загалом по вибірці		253	100	319	100

Авторська розробка.

Внутрішня мотивація майбутніх фахівців соціальної сфери розглядається нами як відносно незалежні свідомі установки, мотиви та цінності на оволодіння професією задля власної самореалізації. Характеристика внутрішньої мотивації включає наявність задоволення особистості від діяльності, якою вона займається, свідоме прийняття рішення про оволодіння професією, бачення себе у ній. За цією шкалою кількість респондентів експериментальних груп становить 22,92%, контрольних груп – 22,88%, що повторює тенденцію до розподілу молоді за діловим типом навчальної мотивації. Одержані дані підтверджують необхідність пошуку форм

і методів іншомовної підготовки майбутніх фахівців, заснованих на розвитку внутрішньої мотивації до самореалізації у професії, визначення перспектив, побудову траєкторії професійного зростання, врахування інтересів молоді.

Зовнішні типи мотивації характеризуються впливом середовища (позитивним – підтримуючим, спрямованим на досягнення успіху чи негативним – авторитарним, контролюючим, спрямованим на уникнення невдач). Саме за цими типами мотивації (див. табл. 2) одержано найвищі дані розподілу студентів. Це демонструє значущість і детермінуючу роль впливу умов іншомовної підготовки на мотивацію і, відповідно, результативність, професійного навчання.

Висновки. Одержані результати дослідження мотиваційного критерію іншомовної підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери свідчать про потреби врахування провідних мотивів навчання та діяльності майбутніх фахівців через організацію системних цілеспрямованих умов, що включають сучасні форми і методи навчання та орієнтовані на розвиток свідомої ділової внутрішньої мотивації молоді. У процесі іншомовної підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери вимагають уваги проблеми врахування пізнавальних і професійних інтересів студентської молоді; розвиток рефлексивних компетентностей студентів для забезпечення планування професійної самореалізації; орієнтації процесу вивчення іноземних мов на обговорення професійних цінностей та професійно значущих рис особистості студентів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Алексеева Т. В. Професійне становлення особистості в системі вузівської підготовки: теоретико-методологічний аналіз проблеми / Т. В. Алексеева. // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. – 2013. – Вип. 4. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadps_2013_4_18.
2. Климчук В. О., Горбунова В. В. Внутрішня мотивація учбової діяльності молоді: теорія, методика, програма розвитку : [монографія] / В. О. Климчук, В. В. Горбунова. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. – 110 с.
3. Мірошніченко О. А. Види мотивації особистості до професійної діяльності. / О. А. Мірошніченко // Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка. – 2016. – № 25. – С. 87-93.
4. Семиченко В. А. Психологія педагогічної діяльності : [навч. посіб.] / В. А. Семиченко. – К.: Вища школа, 2004. – 335 с.